

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI YA 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

LARA 2021

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: Awara 3

Bammbiri ili li na masiatari a 6.

NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Heli bammbiri li na khethekanyo MBILI:

KHETHEKANYO YA A: Maanea (50)
KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa zwa Vhudavhidzani (2 x 25) (50)
2. Ni lavhelelwa u fhindula mbudziso NTHIHI u bva kha KHETHEKANYO YA A na MBILI u bva kha KHETHEKANYO YA B.
3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa khalwo.
4. Thomani KHETHEKANYO INWE NA INWE kha siatari LISWA.
5. Ni fanela u pulana (sa tsumbo ni tshi shumisa mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii), u vhalulula na u sedzulusa mushumo wanu. Pulane i fanela u RANGELA phindulo yanu.
6. Vhupulani hothe vhu fanela u sumbedzwa zwi khagala. Ni tsivhudzwa uri ni tale mutalo wo budaho vhukati ha vhupulani hothe.
7. Ni tsivhudzwa nga ndila yo khwathisedzwaho vhukuma u shumisa tshifhinga tshanu nga ndila i tevhelaho:

KHETHEKANYO YA A: U ya kha minetse ya 100
KHETHEKANYO YA B: U ya kha minetse ya 80 (2 x 40)
8. Nomborani phindulo dzanu zwi tshi anana na kunomborelwe kwa mbudziso kwo shumiswaho kha ili bammbiri la mbudziso.
9. Thoho i SONGO dzhielwa nthu musu ni tshi vhalo tshivhalo tsha maipfi.
10. Nwalani nga vhudele, nahone zwi no vhalea.

KHETHEKANYO YA A: MAANEA**MBUDZISO YA 1**

Fhindulani mbudziso NTHIHI fhedzi kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha a 400 u ya kha a 450. Nwalani NOMBORO na THOHO ya maanea e na nanga.

- 1.1 Ri nga ri mini, ndi zwa ano maḁuvha. [50]
- 1.2 Dzhatsha lo vuswaho nga tshitzhili tsha *Corona*. [50]
- 1.3 U anda ha mabulayo a vhafumakadzi nga vhafunwa vhavho ano maḁuvha. [50]
- 1.4 Thekhinolodzhi – shaka lashu, swina la vhanzhi. [50]
- 1.5 Zwo dina nge vhe ndi lushie, a pfa o nyadzea vhukuma. [50]
- 1.6 Vhainwe vhashu vha nga ri, 'Dakalo li fhira vhutungu,' ngeno vhainwe vha tshi nga ri, 'Vhutungu vhu fhira dakalo.'
- Tatani ni tshi ima na muthihi wa mihumbulo iyo i hanedzanaho. [50]
- 1.7 Zwifanyiso zwi tevhelaho zwi nga tokonya kana zwa vusa zwipfi zwanu, kana zwa dzikusa kuvhonele kwanu kwa zwithu. Dinangeleni tshifanyiso TSHITHIHI ni kone u nwala maanea. Nwalani nomboro ya mbudziso ye na nanga (1.7.1 kana 1.7.2).

PFESANI: Hu tea u vha na vhumani vhu re khagala vhukati ha maanea anu na tshifanyiso tshe na nanga.

1.7.1

[Tshi bva kha <http://www.google.images>]

[50]

1.7.2

[Tshi bva kha <http://www.google.images>]

[50]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A:

50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUDAVHIDZANI**MBUDZISO YA 2**

- Fhindulani mbudziso MBILI kha dza rathi dzi tevhelaho.
- Vhulapfu ha mutumbu wa phindulo inwe na inwe vhu vhe maipfi a u bva kha a 180 u ya kha a 200.
- Dzhielani nzhele zwi tevhelaho:
 - Vha tangedzaho mafhungo, redzhistara, thouni na tshitaila.
 - Munanguludzo wa maipfi na tshivhumbeo tsha luambo.
 - Tshivhumbeo.
- Nwalani NOMBORO na THOHO ya tshibveledzwa tshe na nanga.

Tsumbo: 2.1 VHURIFHI HA TSHISHAKA (INIFOMALA)**2.1 VHURIFHI HA TSHISHAKA (INIFOMALA)**

Makhadzi wanu vha na nwana ane u khou vha lisa mbilu nga nthani ha zwiito zwawe. Vho edzisa nga ndila dzothe uri vha wane thuso, fhedzi muzwala wanu ha tami u vhuya ndilani. Hone fulufhelo lavho lo sala kha inwi vhunga e muzwala wanu.

Zwino inwi nwalani vhurifhi ni tshi vha nea ngeletshedzo ya u alafha iyo mikhwa. [25]

2.2 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU

Masindi we na vha ni tshi thusana nae kha u londota zwiwawana afha kusini kwa Madadzhe o dzhenelwa nga mavemu vha mu huvhadza lwa u sia vhathu. Kha vhathu vha afha kusini, ndi inwi ni nothe ane na mu divhesesa. Vha muta vho ni ta uri ni nwale nganeavhutshilo yawe.

Zwino inwi nwalani nganeavhutshilo ine ya do vhalwa nga duvha la tshihumbudzo na mbulungo yawe. [25]

2.3 ATHIKILI YA MAGAZINI

Tshitzhili tsha *Corona* tsho shandukisa maitele a zwithu zwikoloni zwashu.

Zwino inwi nwalani athikili ya magazini ni tshi khou buletshedza zwidodombedzwa zwothe zwi teaho u itwa zwikoloni hu u shavha u phadaladza tshitzhili itshi. [25]

2.4 INTHAVIYU

Ramabindu ane a wanala kha wadi ya muvhundu wa haṅu, ndi muthu wa vhuthu. Inwi sa muṅwe wa vharangaphanda vha Khoro ya Lushaka o ni humbela uri a ni inthavuwe hu u itela uri a wane khathihi na u divha zwine a nga thusa ngazwo lushaka.

ṅwalani inthaviyu ye ya vha hone vhukati haṅu na uyo ramabindu. [25]

2.5 MUVHIGO WA FOMALA

Inwi ni muṅwaleli wa hamasipala, we a rumiwa u ya muṅanganoni une wa khou amba nga ha tshinyalelo yo vhangwaho nga midalo ya mvula.

Zwino ṅwalani muvhigo wa uyo muṅangano une na do u livhisa kha nedorobo wa ha masipala wa haṅu. [25]

2.6 VHURIFHI HA TSHIOFISI (FOMALA)

Shangoni la haṅu hu na vhupo vhu songo bveledziswaho hune mahokoko a dibandutshedza hone. U thivhela uho vhugevhenga, inwi ni na bono naho la u hu shandukisa ha vha tsimu ya vhulimi ha miroho. U itela uri ni kone u hu shumisa, ni fanela u ṅwala vhurifhi ha khumbelo no vhu livhisa kha Khoro ya Lushaka, ni tshi khou tandavhudza bono laṅu la ndimo.

Zwino inwi ṅwalani vhurifhi uho ni vhu livhise kha Khoro ya Lushaka. [25]

ṅHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 50
MARAGAGUTE: 100